

Skötsel av träd vid *extremväder*

Svenska
kyrkan

Varför är skötsel vid extremväder viktigt?

Träd på begravningsplatser bidrar med värden såsom skugga, men också med biologiska, kulturhistoriska och sociala värden. De påverkar också direkt arbetsmiljön för anställda och upplevelsen för besökare. Vid värmeböljor ger träden skugga och sänker temperaturen, vid blåst skapar de lä och vid kraftiga regn bidrar de till att fånga upp och fördröja dagvatten.

Extremväder påverkar därför inte bara träden, utan även tryggheten och arbetsförhållandena på platsen. Att ta hand om träden inför, under och efter extremväder är därmed en central del av att klimatsäkra begravningsplatsen och att skydda både besökare och medarbetare.

Om att sköta träd i ett förändrat klimat

Extremväder innebär inte bara akuta skador utan påverkar också trädens långsiktiga utveckling. Genom att arbeta förebyggande, förstå platsens förutsättningar både ovan och under mark, och anpassa skötseln efter väderhändelser kan trädens biologiska, sociala och kulturhistoriska värden bevaras över tid. Samtidigt stärks begravningsplatsens funktion som en trygg och klimatanpassad miljö för både besökare och personal.

Gör så här

Börja med att analysera platsens vind- och markförhållande för att få bättre förståelse för vilka särskilda skötselbehov som kan finnas.

Använd mulch (färskt träflis) runt trädens rotzon i förebyggande syfte, för att bevara fukt och hindra kompaktering. Det är ett enkelt sätt att ge träden goda förutsättningar för att vara motståndskraftiga mot extremväder. Rotzonen är det område där trädets rötter breder ut sig, vilket oftast är minst lika långt som trädkronans utbredning.

Träd som planterats de senaste tre åren ska prioriteras, men även etablerade träd kan kräva särskild skötsel i samband med extremväder. Det är vanligare att äldre träd kräver fler åtgärder i efterhand då de kan få större kronskador efter stormar och vinterpåverkan.

Torka

Olika trädarter har olika stort behov av vatten. Vissa arter är mer torktåliga än andra. Tecken på torkstress kan vara missfärgade, slokande och vissnande blad, gles krona och döda grenar.

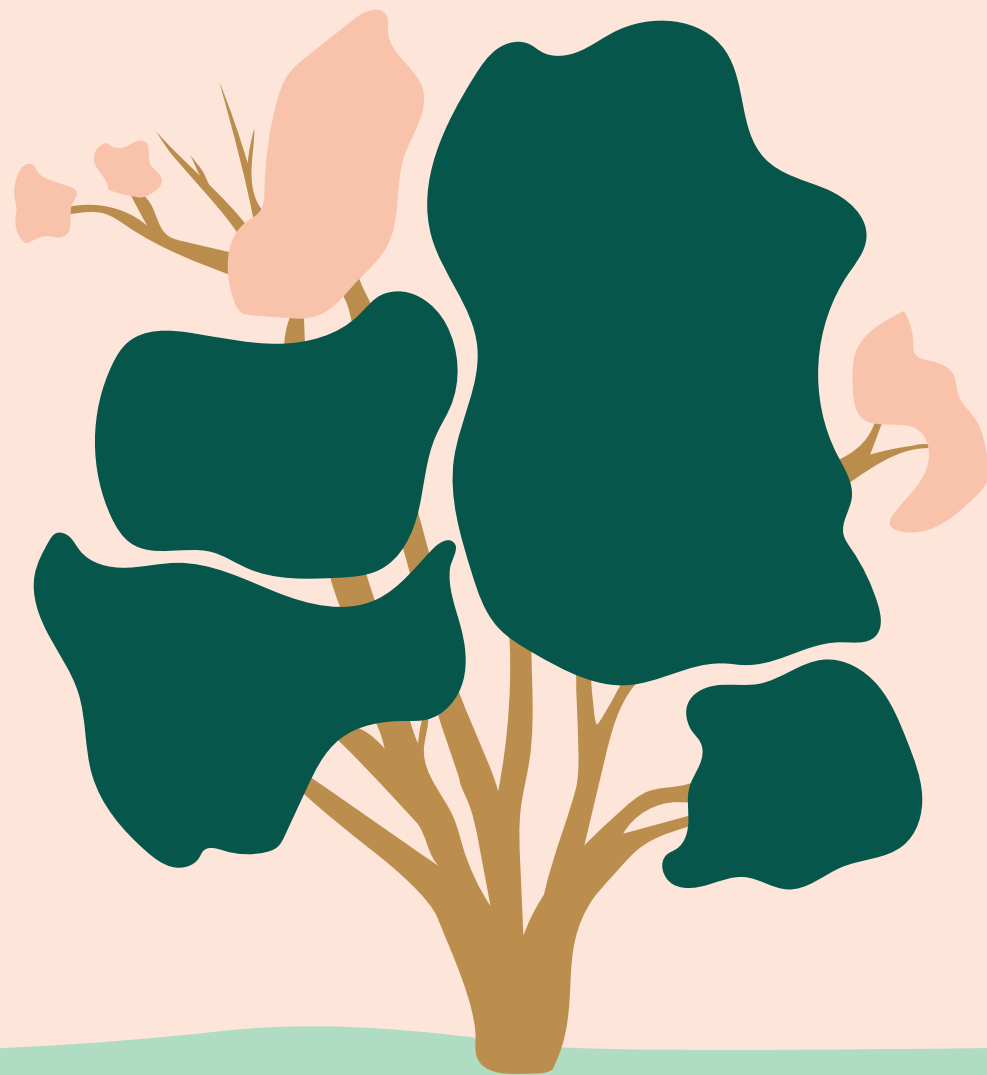
- Prioritera först att vattna nyplanterade träd (upp till tre år) i början och under torkperioden. Helst tidigt på dagen eller på kvällen.
- Vattna även etablerade, torkkänsliga arter som till exempel björk, magnolia och al.

- Vattna om möjligt långsamt under lång tid, till exempel genom bevattningssäckar.
- Använd mulch i form av träflis runt trädets rotzon för att bevara fukt.
- Håll extra uppsikt efter skadegörare, då torkstressade träd är mer sårbara.
- Var särskilt uppmärksam vid gravöppning under sommaren – blottlagda rötter ska alltid skyddas mot uttorkning. Se guiden *"Skydda träd vid grävning"*.

Översvämning

Tecken på att träden tagit skada av vattenmättad mark kan vara gulnande blad, att bladen blir mindre, tidigare höstfärg och döda toppskott. Observera att symptomen vid för mycket vatten är mycket lika dem vid torka, så kontrollera alltid fukten i marken innan några åtgärder sätts in.

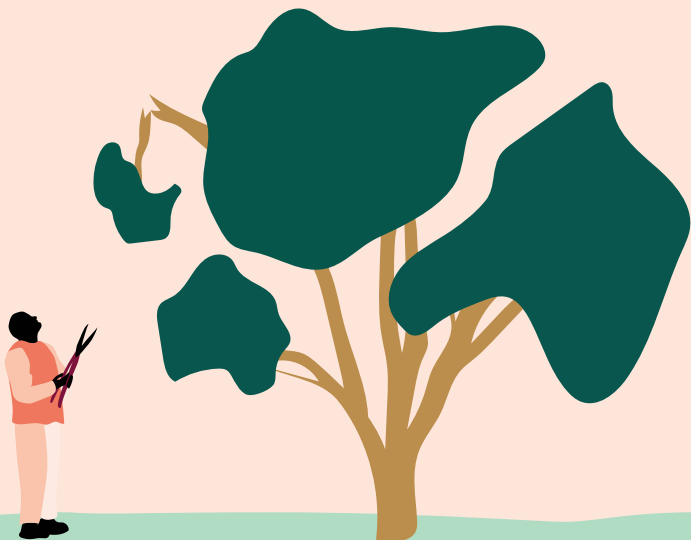
- Kontrollera markens struktur och se till att kompakterad mark luckras för att förbättra genomsläpplighet vid stora vattenmängder. Mindre ytor kan luckras mekaniskt med grep, spade eller lufttryck och jordförbättras.
- Säkerställ att vatten inte blir stående i rotzonen genom att arbeta med lutningar och avrinning.
- Använd mulch i form av träflis för att minska risken för kompaktering och jorderosion.
- Var särskilt uppmärksam under sommarperioden, då vattenmättade jordar i kombination med värme snabbt kan orsaka rotskador då rötterna får syrebrist. Säkerställ att marken har god avrinning för att undvika detta.

Stormar

I samband med stormar kan åtgärder behöva vidtas både före och efter att stormen dragit förbi.

- Kontrollera eventuella trädskydd och uppbindningar på nyplanterade träd inför storm.
- Efter stormar kan det finnas behov av riskbedömningar och större beskärningsarbeten.
- Beskär skadade och hängande grenar så snart det är säkert efter storm.
- Vid behov av mer omfattande åtgärder eller riskbedömning, anlita en arborist enligt guiden *"Upphandling av arborist"*.
- Låt en TRAQ-utbildad arborist kontrollera lutande träd för rotskador och stabilitet.
- Träd som förlorat delar av trädkronan kan behöva kronrestaurering för att återfå ett arttypiskt utseende.

Snö och vinterpåverkan

- Blötsnö kan orsaka stora skador genom att tynga ned och knäcka grenar. Om möjligt, skaka av överskottssnö från träden.
- Kontrollera träd efter snöfall och åtgärda skador vid behov.
- Låt en TRAQ-utbildad arborist kontrollera skadade träd.
- Vid behov av mer omfattande åtgärder eller riskbedömning, anlita en arborist enligt guiden *"Upphandling av arborist"*.

Viktigt att känna till

- Träd reagerar ofta långsamt på stress och skador kan visa sig långt efter en extremväderhändelse.
- Nyplanterade träd är särskilt känsliga, men även äldre träd påverkas vid upprepade påfrestningar.
- Rotzonen är ofta den mest kritiska delen eftersom skador på rötterna både påverkar vitalitet och stabilitet. Att lägga ut mulch i form av träflis i trädets rotzon är ett enkelt sätt att bevara fukt och undvika kompaktering, vilket gynnar trädet både på kort och lång sikt. Rotzonen är det område där trädets rötter breder ut sig, vilket oftast är minst lika långt som trädkronans utbredning.

- Träden på begravningsplatsen är en viktig del av den offentliga miljön och kan därför berättiga bevattning även under perioder med rekommendationer om återhållsam vattenanvändning. Att låta träd ta skada eller dö till följd av torka leder ofta till betydligt större ekonomiska och miljömässiga kostnader än en tillfällig bevattningsinsats.
- Trädens skugga och svalka är särskilt viktiga under varma perioder. Många besökare vistas på begravningsplatser dagtid, när temperaturen är som högst, och en stor andel är äldre eller på annat sätt känsliga för värme. Genom att bevara vitala träd bibehålls en trygg och behaglig miljö för besökare även under värmeböljor.

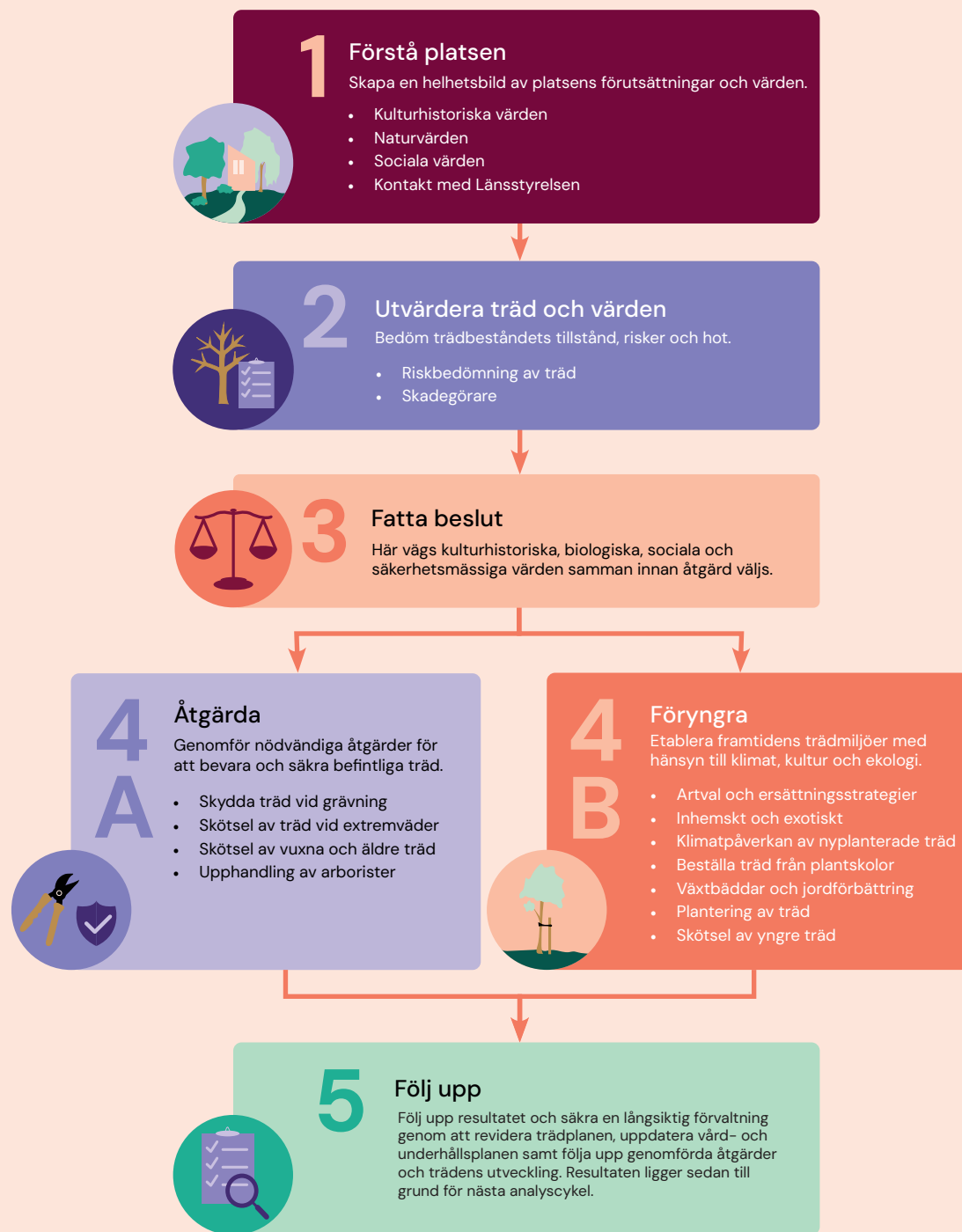
Vanliga misstag att undvika

- Att endast fokusera på nyplanterade träd vid torka.
- Att bortse från hur vatten rör sig över platsen vid skyfall.
- Att lämna rötter oskyddade vid grävning under varma perioder.
- Att åtgärda skador för sent efter storm eller snöbelastning.
- Att fatta förhastade beslut efter extremväder, exempelvis att fälla träd utan att de först har bedömts av en oberoende arborist utan egenintresse i åtgärden.

Checklista för förvaltaren

- ☐ Har alla träd som planterats de senaste tre åren bevattnats inför en torkperiod?
- ☐ Finns det risk för stående vatten vid träd efter skyfall?
- ☐ Har träd kontrollerats efter storm eller blötsnö?
- ☐ Skyddas rötter vid gravöppning under varma perioder?
- ☐ Behöver extern kompetens tas in för bedömning eller åtgärd?

Process och samband mellan guiderna

Den här guiden är del av en serie om förvaltning av träd på *begravningsplatser*

Artval och ersättningsstrategier

Inhemskt och exotiskt

Klimatpåverkan av nyplanterade träd

Kontakt med länsstyrelsen

Beställa träd från plantskolor

Kulturhistoriska värden

Naturvärden

Plantering av träd

Riskbedömning av träd

Skadegörare

Skydda träd vid grävning

Skötsel av träd vid extremväder

Skötsel av yngre träd

Skötsel av vuxna och äldre träd

Sociala värden

Upphandling av arborister

Växtbäddar och jordförbättring